

A' RÓMAI CSÁZÁRSÁG AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Idéni BÉTSRŐL Penteken 16. Mártziusban 1792.

*Megint ujjsággal viselő Europa. — Szál nem
fokára!!*

Ha azt kérditek tőlem: hogy viseli magát *Már-
tzius*? azt felelem, hogy igen rosszul. Már
Jébruáriusban minden jeget, sárt és szemetet ki-
takarítottak vala Béts Városából — a' bé-fedett
gyengébb Pántákat ki takarták vala, olly szép Ta-
valzi napok valának. Kapja *Mártzius*, és ollyan
havat hoz egy éjtel, hogy minden sejtér ruhába öl-
töttet — noha már külső és belső pyázta okozott
vala. Némely rézzeiben Hazánkna egy ölüvi méj-
ségű hó-is esett, és nagyobb rézzen mindenütt ha-
vazott — és mondhatjuk, hogy Bétsben a' leg ke-
ményebb hideg *Mártziusban* völt. Csak hamar fel-
derülnek a' *Mártziusi* napok, el-olvad a' hó, és
2 olly

olly nagy sár támad, hogy az uttzákon járó szegény legényt tsupa *Schrometrummá* változtatta. Ejjel hideg, nappal pedig gözölgő sáros kitéleg járván, a' torok-lajás, húrut, és nátha olly bőv Bétsben, hogy másoknak is gazdálkodhatnak belőle — még fekülnék-is sokan ezen nyavallyákban.

Felséges Királyunk igen friss egészségben van, és a' F. Tsálzárné is jobban kezdett lenni. — Tegnap látott leg-előbb Béts Magyar Húzfárt a' Magyar Királynak szekere bakján állani. Kikötözött vala tegnap Felséges Fejedelmünk a' F. Palatinussal, tsak 2 lovas kotsival, minden Udvari pompa nélkül, és egy igen jó forma Magyar Húzfár áll vala szekere bakján.

A' múlt Kedden már el-kezdette vala ő Felsége az Audentiát, és reggeltől fogva délutánig 2 óráig 200 embernél többet halgatott meg kegyelmesen. — Azt belzéllik, hogy egy Afziboy izemélyt sem erezt ő Felsége maga eleibe Audentiára, hanem ezek mennek Minister *Kollorézőhöz*, ki annakutánna mindent fog ő Felségével közleni. — A' F. Palatinus, a' Magyar Primás és Ország-Bírja indulnak Buda felé. — — Az Ország-gyűlés a' jövő Májusnak 20-dikán fog kezdődni, a' Koronázás pedig Juniusnak 15-dikén. Minden Udvari 's más Dikastériumit *dispensálta* ő Felsége az ujj hit le-tétele aloll, egy 7-dikben költ Rendelése által. — Az Erdélyi Országi Deputáció a' F. Palatinusnál lévén, igen kegyelmesen fogadtatott. Azt mondják, hogy Status Kantzeliárius H. *Kaunitz*, ezen Deputációnak edgyik nagy érdemi Tagjától a' héten azt tudakozta volna: *hát az Erd. Deputáció mikor szándékozik visszafelé indulni?*

Az Auszriai Hodolásraól, s' a' Tseh országi koronázásról rendelést tett ő Felsége, a' mit mondják, hogy ezek minden költséges pompa nélkül mennyenek végbe, és a' mit a' pompára kívánának költeni, adják inkább a' szegények Császájába.

A' Palatinusnál lévő Budai Gárda Commandó, tsak 10 fejekre szorított, és ezek örökösön ott fognak

Fognak maradni. A' most ott lévők közül ott maradnak: B. Szobek, Thurzó, Pogány, Jármí, és Takáts H. Urak. Újjakönnök: Gregorits (mint Kapitány) Pertzel, Fogay, Tibir, Szigo, ti. Urak. — A' K. M. Törlőző seregnek Hadnagyok hirdettetett-ki a' múlt vasárnap, a' Szécsely-i tüzérről, a' gyalog Székely sereguél volt kadei Zsoldi Ur. — de Székely-é, vagy nem? a' még nem tudatik.

Tudhatják a' *Avrir* olvasói, hogy meg boldogult II. József Császár idejében tetteit vala fel jutalom alatt ezen verses: *Mi a' Pukker (hamis uzorás), és hogy lehetne azt büntetés nélkül megakadályoztatni.* Erre leg jobban felelt meg Arnold Günther, Jakob Ur Hamburgban, és az 500 arannyokat el is nyerte.

Kirdlyi parantsolat: hogy a' melly külső országi portékák még Magyar Országban találtak: ezen most folyó Mártius hónapnak utolsó napjaira el adattallanak, és a' külső Országokból Magyar Országba — vagy is inkább csak vilzfira hozatandó festett juh-gyapjúnak mázsájától egy forint és 30 krajtzár harminzad fog ezentúl fizetödni. — Az egyesült Ö Hiten lévöknek Nagy-Váradí Püspökjök, Darabant Ignätz ö Nagysága, engede met nyert a' boldogult Felségtől, hogy Papp-velö házat, és apróbb orkolákat is állíthasson fel, a' maga Hitefor-
sinak számára Nagy-Váradon.

Nem igaz a' mit minden ujjságok és mi is irunk volt a' Pruzszus Királyról, hogy a' Parasztoktól a' fegyvert elszedette. Hogy ez nem igaz legyen, maga hirdette-ki minden ujjságokban, jelentetvén egyszersmind, hogy a' maga Országában a' Parasztok magokat tsendesen viselik, és ezért nints szükség réa hogy a' fegyvert elszedjék tőlök. —

Bétsben ez a' hirtelen hír izányol, hogy a' Frantziák bé-ütöttek volna a' mi Belga Izleinkre: de mi ezt egy áttallyában még most nem hiszszük.

Azt mondják és írják, hogy az idvezült Tsászárnak *Czinnemurának*, hogy lok Izenvedéseiert valamit vigasztalodjek, egy drága brilliános pixist ajándékozott, melly 2000 forintokra becsültetik. — *Katz-bua*, kit hiriben lokan ismerünk, nagyon becsültetik *Peterburgban*; söt egy ifjú szép és fő Grófnét akar el venni feleségül.

Két ifjú Felsőges Páráknak készítettnek Bétsben a' szállások u. m. a' Toskánai Hertzeg és Hertzegnének, így szintén a' Saxoniai H. *Todor Antalnak* és H. *dele* parjának számára; kiknek Bétsbe való jöveleteket bizonyosnak lenni mondják.

A' boldogútt Felsőgnek e' következendő értelmű *Páncsa* tétett e' napokban közönségsé:

1.) Ha az ő Felsőge Német örökös Birodalmaiban egy oly Magyar, Erdélyi, avagy Illírjai születésű hal-meg, ki vagy Királyi hivataiban, vagy mint Udvari Agens, a' három meg-nevezett Nemzeti Kantzelláriáknál egyedül, és nem valamely Német Kormány-széknél is szolgált, vagy ugyan azon Nemzetbéli valamely Protestáns, avagy Görög Felekezetnek *Plenipotentiarius*, vagy a' Magyar, és Erdély Országának határiban telepedett volt-meg, vagy végtére a' ki sem tulajdon ki nyilatkoztatása, sem más úton nem nationizáltatott a' Német örökös Birodalomban, az olyannak halála után maradt ingó jószágában csak e' következőket rendelheti a' Német örökös Birodalom béli Itéző-szék: a.) Zár alá tétetheti, b.) ha a' környüli állások úgy kívánják, törvényes zár alá veheti, c.) a' Testamentumot fel-bonthatja, és ki-hirdetheti, és d.) hogy azon ingó jószágokból a' meg-holt-nak Német örökös birodalmi, avagy az abban tartató idegen Creditorait, Succesorait, és Legatariusait, kiknek a' meg-holt ingó jószágaihoz a' Német ör. birodalmi törvények szerint is helyes igazságok vagyon, tökéletelen ki-elégített.

2.) Ha az illy meg-hóltaknak a' Német örökös birodalomban fekvő jószágaik, avagy ezekre ki-adott Capitalisaiik maradtak, ugy erre nézve a' Successionak el-igazítása egészzen a' Német Itélő széktől függ.

3.) A' mi itt' előre nem említettett, azt a' ki nevezett személyeknek Feleségeikről, Özvegyeikről, és neveletlen Gyermeikről-is kell érteni.

4.) Hogy ha a' Német Itélő-székeknek, a' fellyebb elő-adott utasítás szerint nem egyedül, és egészzen fügne hatalmuktól a' meg-hólt jószágainak el-intézése, akkor az sem az ugy nevezett Successionalis adót, sem a' Mortuariumot nem kívánhatja, azonban a' mennyiben ök-is foglalatoskodtak, a' törvényes taksát meg vehetik.

5.) Ha a' Successorok neveletlenek, és Annyok fints, és az említett Tartományokban nintsen birtokjok, hanem mindenek a' Német örökös Tartományokban vagyon, és sem Magyar, sem Erdély Országban nints ollyas Attyokfija, kit a' Tutorság illetne, ugy a' Német Itélő-szék tartozik nekik Tutort rendelni, mindég egyet értvén az eránt a' Magyar, Erdélyi, avagy Illyriai Udvari Kantzelláriával.

6.) Illy egyet értve kell a' Német Itélő-széknek abban az esetben-is lenni a' nevezett Kantzelláriák között egyikkel avagy a' máikkal, midön a' hátra hagyott jószágnak Kurátort kell rendelni.

7.) Minekutánna a' Német Itélő-szék a' maga kötelelségét végezte, mindennek, a' mi zár alá tettettett, az 1-ső pontban említett Creditoroknak, Successoroknak, és Legatariusoknak kell által adattatni, hogy ha azok a' Magyar, Erdélyi, avagy Illyriai Kantzelláriától vett hiteles Tanuságaikat bemutatják.

Ezen Királyi Rendelés a' Német Itélő-székeknek sinor-mértékül adattatott-ki, és költ Bétsben Febr. 17-dikén 1792. esztendőben.

Dehretzen 3-dik *Méretz*. — Mielőtt a' böltselkedés, nem a' fok halzontalan mesterséges kérdéseknek meg-sejtésében; hanem a' Természet, 's kivált az emberi hajlandóságok vizsgálásában tartatik állani; a' Természetnek fok Nemes buvári kerelik kút-sejtit, és principiumát minden emberi tselekedeteknek. A' nagy *Crotius* nem esmér egy ilyen közönséges kút-főt — *Helvetius* ennek okát keresi a' Test' ingerelhetőségében (Reitzbarkeit) *Launter*-is az emberi Természetről irt munkájában közeli ehez: amaz emberi Természet mély esméretéről híres *Campes* Ur pedig, igen fokot tulajdonit a' képzelődésnek. — *Montesquieu* és *Iselin* az emberi Nemzettség Historiájában mindent a' nevelésnek, a' környülállásoknak, a' mellyekben ki ki él, az élet nemének — a' Vallásnak, — és az igazgatás formájának tulajdonit — a' Nagy *Lock* az emberi elméről irt remek munkájában, és *Hume* a' Kritikának fundamentumiról irt Könyvében, a' hasonló ideáknak Belymátsá d való öfzve köttetésekéből akarják a' kérdést meg-sejteni. Minekutánna pedig *Hutcheson*, *Madebranche* — leg-elsőben jobban meg-vizgálták volna, az emberi Léleknek azt a' tulajdonságát; melly szerint fokszor akaratumk kívül-is részessülünk a' mások érzéseiben (Sympáthiának; edgyütt-érző erőnek hívják) némeltyek mint *Roussseau*, *Smith*, *Jöler*, ezen együtt-érző erőt, a' magunk szeretettel edgyütt, tartják minden tselekedetek közönséges kút-sejének. Én mindazáltal ugy vételekedem, hogy ezen együtt-érző erőt-is, a' magunk szeretetre lehet vinni. — Ez egyedül az a' közönséges kút-fő, akárhogy tagadják, 's roszfz kút-főnek tartásák azt — (nem értem mindazáltal a' felettebb való magunk szereteté — mert ha az, ugy mind-gyárt nem a' magunk szeretete) a' melly minket minden tselekedetekre meg-határoz. Ezen magunk szeretetéből, mint közönséges kút-főből foly a' jó hirnek szeretete-is. Azt tartják e' felől hogy ez, a' nagyra született embereknek indulattyok. — Ennek az indulatnak kell köszönni, hogy az emberek

berek tanulnak — életeket fok-féle kép szerentséltetik. — Azért is az elmétség édes Anyjának, az egész Világot titkos mozgásban tartó erőnek lehet mondani. Ettől az indulattól ösztönöztetett *Themistokles*, midőn a' *Alitziádes* győzedelmeit halván nem állhatott. E' miatt búsuit *Julius Tzézár*, midőn látta, hogy Spanyol Országban semmi jeles dolgot nem tselekedett, holott *Nagy Sándor* annyi idős korában Afrikának 's Ásiának nagyobb részét meg-hódoltatta. XII. *Károly Kurtziust* olvasván; *Nagy Sándor* tselekedetei által annyira fel-hevült, hogy egy lett a' leg-hiresebb Északi Hérok közzül. Vallyon első *Péter*, a' ki pallérozott Európának nagyobb részét bé-járta volna-é? és Fejedelem létéré a' kereskedés, hajókázás — ki-tanulására olly fok fáradságát, sőt verejtékét fordította volna-é? a' Tudományok, s' mesterségek virágoztatására olly fok költséget tett volna-é? hanem ha a' — 's e' nélkül az az Orofz Ország, a' melly akkor ugy szolván, számban sem jött Europa nagy részének szabna le' Törvényt? — Vallyon XIV. *Lajosnak* kebelében, a' Tudományok olly tsendefsen nyughattak volna, ha az ő nagyra vágyó szivét, az ebből származó hír 's név ösztönözték volna; vallyon a' minden Politikai regulák ellen, ki-üzte volna é Országából a' Protestánsokat, az ő leg-jobb szivü, hűséges jobhágyait: hanem ha a' dühös Superstitió ebből néki hirt nevet ígért volna, és e' nélkül, ama fok részben bódlog Brandenburgiában, 's más Országokban, virágoznának-é ugy a' mesterségek és tudományok? vallyon nem az; ezek által kiterjesztetett Tudományok okozták-é azt a' bódlog Váitozást, a' Vallásbéli egymást el-tűrésre nézve, a' mellynek áldott gyümölsét, ha az egy Spanyol és Portugalliát ki-vevzfűük, a' hol még a' hatalmas ignorántia, az ő tölle el-válthatlan kedves Leányával a' kegyetlen Superstitioval, a' fogdosható setétségben vas vevzfzejével uralkodik, egész Europa, 's le közelebb a' mi kedves Hazánk is bőven arattya. Ily közönséges kút-fő lévén tehát az ember-

embernek maga szeretete, a' mellyből foly a' jó hírnek szeretete; jól-lehet senkinek sem szabad az ő betsületi rabjának lenni; mindazáltal azt oltalmazni embernek leg-főbb kötelessége; és a' ki azal fel-hagy követlezi, hogy a' nem csak a' hogy alá való ember, de még az emberi nevet sem érdemli-meg. Sok nagy emberek a' betsületet nem tartották alább-valonak az életnél, mert az élet csak természeti jó, de az igaz betsület az erkölcsi jószágoknak némű-némű ábrázattya.

Ha pedig köteles az ember, a' maga betsületének oltalmazására, fokkal inkább köteles egy Társaságnak, a' mellynek tagja, jó hírnek védelmezésére, mivel a' ki azt betsteleníti, mind azokat egyenként meg-bántya, a' kik annak vagy az előtt, vagy most tagjai, vagy pedig gond-viselői. Ennek a' mi Kollégiumunknak kivált volt az a' szerenstetlensége, hogy erről fok-féle bal ítéleteket hirdettek-el némelly írigyek — a' melly bal íteleteket könnyen semmivé tehetné ezen N. Oskolának Kritika Historiája, a' mellyben ennek egész állapotja helyes okaival együtt le-vólna írva, ahól olztán ki-tettzene, hogy helyes okok volt-e, ezen Oskola Bölts Gondviselőinek, hogy a' nékiék javasolt Tanítás módját hé nem vették? — Az én tudásomra még soha senki közönségesen nem felelt azon vádakra, mellyekkel terheltetik. — Én ugyan fokkal kisebb vagyok mintsem ennek igaz ügyét ugy a' mint érdemlené oltalmazhassam; mind azáltal némely közönséges jegyzéseket tévezek, mellyekből által láthattya a' gondolkodni szerető olvasó, hogy csakugyan nem olyan állapotban vagyom ez a' mi N. Oskolánk, mint némely írigyek szeretnek, talám lévén olyan valaki, a' ki ennek igaz ügyét, ugy a' mint érdemeli védelmezni fogja. Némellyek a' kik ezen Kollégiumunkról balúl ítétek, rosszúl vótak ennek állapotjáról tudositva, mint ama nagy Statista *Schützler* Ur, a' ki ámbár más Országokról többnyire igen helyesen ítélt, de ezen mi N. Oskolánkról fokkal alább valóbb módon emlé-

kezik,

kezik mintsem azt, az egyenefség meg-engedné, a' min ezt ama Hazai Tudományok terjedésében fáradhatatlan Tudos, Evangelikus Prédikátor *Kalafsky* Úr is megjegyzi. Némellyek ellenséges indulatból tsekítették azt, a' kik közzé tartozik O. (vocat) Sz * Ur, a' ki a' *Trenk* mérő sörpenyőjét akarván öszve törni, az azon lévő tsorbákat földozta-bé, a' midőn az ő ügyének sükeretlen védelmezése által, *Trenket* győzhetetlennek lenni bizonyította, a' mit ezt maga-is meg esmérí, mert gyenge pöröllyeit öszve törvén a' kemény értzből készült sörpenyő, nem bátorlodván tovább azt kalapálni, ne hogy a' szikrája magára pattannyon vilziza, azokon az áratlan és jó szívű embereken akarta bolzszuját tölteni, a' kik ötöt fok elztendő-kig mint viperát kebeleekben melegítették — 's olyan dolgokat hoz-fel, mellyeket a' XVIII. Száznak az utolsó tizedgyében a' vén Aszfzónynak-is szégyen volna fel-hozni. Szánakozásra méltó az ilyen Prókátor, a' ki illy okoson tudja oltalmazni a' réa bizott ügyét, minden bizomnyal szégyenlheti ezt a' más fél, a' ki talán igaz ügyét így vesztette-el, ezen próbálatlan Prókátor védelmezése által, ki illy érzékeny dologon kezdé gyakorolni egy fertálynyi Tudományát. Eppen nem volt követője *Miltonnak*, a' ki az Anglusok rozsz ügyét *Eső Kérvaty* el-vesztésében igen jól tutta védelmezni. Nem tze-lom hogy ezen könyvnek minden szavait egyről egyik mind meg tsáfolván az Író helytelen okoskodásának több jeleit adjam, mint a' mellyek magokba-is szembe tünök; tsak némelly közönséges rövid jegyzéseket tészek, mellyek nem tsak az O * Sz * Ur mérges de tompa nyilai, hanem más ellenvetések ellen is, mellyekkel ezen mi N. Oskolánk terheltetik némü némü pais helyett léznek.

Melly tsekélly. ítélő tehatséggel bírjon, ezen matskos író, eléggé ki-mutattya, midőn azt véli, hogy ha *Trenknek* a' Fő T. Papság ellen írt hamis vádjait, a' Protestánsokra foghattya, ugy *Trenket* tókél

tökéletesen meg-izáfollyá, holott *Trenk* nem úgy ír mint valamely vallásnak ellensége, mert ő valamint nem R. Káth. úgy nem-is Protestáns, a' mint a' minden munkáiból ki-tettzik, sőt ezen munkájában valamennyire a' Protestánsokat-is érdekli, hanem mint Világi Bölts, a' F. Tiszt. é valóba nagy érdeme Papi rend ellen, úgy-mint s mellynek hatalma az ő ítélete szerint igen ártalmas az Ország-nak. Ne gondoljya azt O' s' Ur, hogy ha meg-mutathatta volna, hogy a' Protestáns Papok-is, ilyen ártalmások, azzal mígát, meg-győzöttetnek lenni vallotta volna *Trenk*, ő mind a' kettőt meg-egyezte volna. Nem foghatom-meg, hogy ámbár a' *Trenk* Könyve nem a' Vallásra, hanem a' Politika-ra tartozik, még-is a' mi Vallásunkat, s nevezetesen N. Oskolánkat az Ország Törvényre ellen, ártatlanul mocsollyá. Meg-lehet, hogy a' *Trenk* fordítója Protestáns volt: de vallyon abból, hogy ő azt Magyarra fordította következik-é, hogy *Trenk*et meg-eggyez? abba az időbe ez a' Könyv igen híres volt, sőt inkább dicséretre méltó az ő ízélyá, hogy a' Hazai nyelven kívül; más nyelvet nem esmérőkkel meg-esmértette. Ez által semmi kárt nem okozott, mert hihető, hogy azok, a' kik az abban lévő vádakát, az előtt sem hitték, most midőn látták, hogy azok semmi erős fundamentomon nem épülnek, még sokkal jobban meg-erősöttek vélekedésekben: a' kik pedig az előtt-is, más formán gondolkottak, csak azon vélekedésekben marattak-meg. Ha valaki *La Metriének*, *Tiben*, *Huménak* — munkáit, vagy a' *Vollenbütteli* Fragmenteket Magyarra fordittaná, vallyon következik-é abból, hogy ő ezeket Hazafiaival, kik azon nyelveket, mellyeken irattak nem értik meg-akarván esmértetni, az azokban lévő vélekedéseket hiszi? éppen nem. De tegyük, hogy ez a' fordító, éppen el-hitte azokat, a' mellyeket irt, vallyon emberséges emberhez illik-é, a' XVIII. Százban, nem annyira a' fordított, hanem egész társaságot, a' melly leg-alább ebben a' dologban ártal-

lan, és a' mellynek igen nagy része soha *Trenk* Könyvének hírére sem hallotta; nem valamely vékony vágásokkal — hanem holmi vén Afiszonyokhoz inkább, mint Böltshez illő tsupa szókkal közönségesen motskolni. — — — De az-is meg lehet, hogy R. Katholikus volt a' ki fordította, olly tzéllal, hogy az több nyelven lévén, annál hamarébb akadjon, a' ki azt meg-tzáfollja. Igy némely Országokban *Zachariás* Levelei maga által a' F. T. Papság által adatattak-ki; Magyar Országban pedig *Izé* útazása, a' melly a' vallást érdeklí, a' mint a' Könyv eleiből ki-tettzik, Pap által adatott-ki; sőt F. Tiszt. P. *Fast* Urnak ajánlatott, a' végre tudni illik, hogy meg-tzáf — !

Trenk a' Dekretumokból vésszen erőlséget, a' mellyet egy egész Társaság bé-vez. O * Sz * Ur pedig, némelly magános embereknek példájokat, hozza elő. Tsak ez az egy elégséges annak megmutatására, hogy ez a' Könyv, maga magának leg jobb meg-tzáfollója.

A' mi Kollégiumunkról, és némelly érdemes embereinkről, vagy éppen hamis dolgokat költ, vagy a' dolgot a' roszíz feléről adja elő. Minden dolognak két oldala van. Nintsen oly hasznos rendelés, törvény, a' mellyet hijánossággal ne lehetne vádolni, ha tsak ugyan meg-veți valaki elméjét, hogy a' kákán is görtsöt keressen. *Sander* melly kellemetes színbe festi a' Világot; ugy hogy ha valaki az ő Könyvét, figyelmetes elmével olvassa, lehetetlen hogy az Istennek meg-foghataatlan böltsességét, és ki-meríthetetlen joságát ne imádja: *Tobler* ellenben ollyan tökéletlennek mondja ezt lenni, hogy még lélekzetet-is, nehezen vehet ebbe az ember.

Ha valamely szokásokat, rendelkezéseket tsak darabokba hallunk, lehetetlen azok felől helyes ítéletet hozni. p. o. Ha én tsak ezt mondom az Angliai Törvényekről, hogy ott mindenek a' Törvénynek betűi szerint való értelméhez képest folynak, annyira hogy midőn egy bizonyos embert azzal vádoltak

doltak volna, hogy néki két felesége legyen, 's a' Törvény szerint keményen megakarták volna büntetni, mertelen fel-találván magát, azt felelte volna, hogy néki nem kettő, hanem három felesége legyen tükön: mivel erről semmi világos Törvény nincsen, szabadon el-eresztették: úgy tették első tekintettel, hogy még ott a' lakosok nem igen pallérozottak, kótt az emberi Természetet, egy jó formán esmérő Bölcs az Angliai Törvényeken nem tud eléggé ismételni. Ez az oka, hogy a' mi Collégiumunk állapotjáról, némelly fél tudományu emberek nem tudván annak egész állapotját, 's csak a' kulcsot — tekintvén, igen helytelen ítéletet hoznak, és az okosoknak nevettséget szereznek.

Az igaz, hogy még eddig sok hibák voltak a' mi Oskolánkban, de erősen reménylünk, hogy ezen Nemes Tudományok' műhelye bölcs, és sokat tapasztalt nagy érdemu, 's tudományú Kurátori, kik most is éjjel és nappal, szüntelen abban fáradoznak, hogy ezen mi Collégiumunkat, a' tökéletességnek lehető gráditsára vigyék, minden el-törölthető hibákat, meg-fognak jobbítani. De valyon mivel voltak tökéletesebbek a' Nagy *Josef* idejéig a' több Magyar Országi Oskolák, és valyon a' Normális Oskolákban is, nem találtak-e tetemes hibákat, a' Német közönséges Bibliothéká-nak tudós írói. Sok okai voltak annak mind ezideig, hogy ezen mi N. Collégiumunk, a' tökéletességnek nagyobb gráditsára nem hághatott — hála legyen Istennek azok az akadályok — többnyire el-fognak hátrítani.

Ne légyünk olyan kevélyek, hogy azt képzeljük, hogy a' mit jónak és helyesnek nem látunk: a' minden bizonynyal nem helyes! a' mi egy helyet, egy időben jó — a' más helyett, más körülményállásokban nem volna jó — mások is látnak nem csak mi. — A' magunk ügyében egy harminikat tégyük Köz-bírónak — a' tapasztalást. — Ez a' mi N. Oskolánk ugyan külsőképpen soha sem volt fényes — de a' Nagy *Josef* idejéig, míg tud-

ni-illik az Univerfitás jobb lábra nem állott, melyik Oskola bocsátott több hasznos hazafiakat? Nem esmerné az, az emberi Természetet, ha ki a' ki pallérozott Frantziái nevelés módját, minden ahhoz való kézifület nélkül akarná e' mi földünkre bé hozni. — Valamint a' szük szájú edénybe, ha hirtelen töltetik a' viz, több ki-ömlik, mint belé megy; így nem lévén arra alkalmatosok a' gyenge elnök, több kárt csinálna mint hasznot.

Tudatlansággal vádol bennünket, erre nem illik, nem is szükség nekünk felelni. — Tsak azt mondok, hogy mi nállunk-is, nem tsak *Curtejuist*, 's *Baumeistert* olvásák: 's ha az ujj tanításnak módja meg-marad, a' mellyet reménylünk-is, a' tapasztalás. — A' Debretzenieket szemtelenséggel vádollya: igazán nem tudja a' róllok ellenkező példabeszédet. Az Iró Karakteréről nem szollok, mert az a' dolog igazságához semmit nem tesz, sem abból el nem vesz, tsak egyszer helyes okokkal mutassa meg fel-tett czéllját, különben maga sem hinné a' mit irt; jóllehet irhatnék arról, hogy négy-szer változtatta-meg vallását, miképpen viselte P* hivatalát, le-irhatnám a' Debretzeni, és más ts. — Székeken véghez vitt Héroi tselekedeteit, az irás módjáról tsak azt jegyzem-meg, hogy azzal ugyan, ha igaz ügyét, helyes okokkal védelmezte volna is, krédittyét okos ember előtt el-vesztette volna, sajnállani és szégyenleni lehet bizoanyára, hogy a' XVIII. Százban, illv szennyes ruhában nem szégyenlett meg jelenni, holott már *Apolló* elég melegen süt a' Magyar Egén, meg tudjuk az aranyat a' sártól különböztetni, ez az irás, inkább a' XVII. Százban a' tük-kölöp titulusú Könyvek közé illet volna:

Külső Országokat illető Tudósítások.

Roma. — A' múlt Februáriusban le-borulván egy Szükségben lévő Pap a' Pápának sz. szine előtt, penzioért esedezik vala. *Jelentse a' környörgő volami*

mi érdemét — mert ő Szentsége csak azoknak szokott Penziót rendelni, a' kik meg-érdemlik: — e' vala az ő Szentsége Resolutioja. — „ Szent Atyám! — így fele-le vizsgálja a' nyomorult öreg Pap — imé ezen le-dőlt Píramisokat és álló-képeket fel-építetted. Ezek semmi érdemet nem mutathatják. Egy ilyen őlyve omlott Píramis vagyok én, és fel-építettése-
re e' kegyeliségedtől várom. „ — Bóldog Isten! mely jó dolgot volna ha a' mi Magyar Tyberisseink mel-
lett, a' Duna, Tisza, Szamos, és Maros mellett né-
hünk is egy-egy ilyen Fő Püspökjeink volnának,
kik a' tal-értekezlen és érdem nélküli való Pira-
misok helyett, a' tal-őlyve omlott eleven Pírami-
sokat, a' közönségesnek szolgálatjában el-erőlene-
dett, csak nem koldulásra jutó Isten szolgálói gyá-
molyának.

Frantzia Ország. — Minémü környél állások
hözött, hagyta legyen d. e. II-dik Leopold, a' Bé-
ta Udvarnak a' Frantziákkal való állapozást maga
után, meg-tettzik ezen Párisi Levélből rövideden. —
Páris. Mártz. 2-dikén. — „ A' Császár felelete,
mellyet a' Frantziák Királynának utolsó és végső
vélőzt Liváno jelentésére tett, meg-érkezett Páris-
ba, és Febr. 26-dikán a' Nemzeti-gyűlésben fel-
olvastatott; mellynek summája ez: — A' F. Mar-
schal Bendernek elejébe adatott parantsolat; csak fel-
tétel alatt való volt, és csak akkor lehetett neki
azt tellyesíteni, ha a' Treviri V. Papi Fejedelem
egy viselvén magát a' nálla lévő ki-vándorlott
Frantziákhoz, mint magát a' Császár az Austr. Bel-
gumba lévőkhöz viselte, még is a' Frantzia Nem-
zet a' Treviri V. Papi Fejedelemre réá ütött völ-
na. Ettől pedig a' Császár, mint Német-Ország
fele, halván a' Nemzeti Gyűlés fenyegetődzéseit,
moltán tarthatott. Hogy a' Császár a' külső Ha-
tsámságokkal Frantzia Ország ellen meg-egyezett,
azt illendően tselekedte, mint a' kinek Sógora és
Fogvesse, a' Frantzia Király, fogságban lévő, azt
kívánta a' Császár-a' több Hajedelmektől, hogy e-
zek, a' Frantziáktól bé-vett új Constitutziot mind
addig

addig törvényesnek lenni ne esmerjék, valameddig azt az ő Királyságok tellyes szabadsága szerint meg nem erkölti. A' Külső Hatalomságokhoz küldött jelentése által pedig a' Császár nem kívánt ezektől egyebet, hanem csak azt, hogy a' Frantziák Királyságának, mint *Monarchónak* az új Constitution fundált meg-bánthalansága ottalmatlansék. A' Császárnak a' Pruszizus Királysággal kötött Szövetségé' elő-punktumai-is csak ezen a' dolgon fundáltattanak. Az után, minekutánna a' Frantziáknak Királya a' Constitutziót elfogadta, a' Császár-is félbe szakasztotta a' Fejedelmekkel való edgyezését, és csak arra az esetre tartotta fenn azt, ha valahogy a' Király és a' Monarchaság ismét veszedelembe forognának. A' Császár tehát tsendelítette inkább a' több Fejedelmeket, mint ingerelte, a' Frantziák ellen. Hogy az előre való vigyázásképpen tételtt rendelések szüntelen tartottanak, azt a' Frantziák közt szűnés-nélkül nevededő álhatatlanság, zúgások, és az ő más Nemzeteket-is fenyegető ragadós nyavallyájok tették szükségessé. Ezeket a' szüntelen tartó nyughatatlanságokat pedig, nem a' kivándorlott Nemesek okozzák, a' mint ezt az egész világ tudja, hanem a' Republicanus rész a' népnek, 's több e' félék. — Ugyan ezen állásban jelentette a' Frantzia Király a' maga Ministere által azon örömet is, mellyet abból vérsen, hogy a' Császártól ilyen békelségre tzelőző véle a' veletett, és hogy a' Császárhoz ismét egy irását fogja becsátani, mellyben azt kívánja ennek tudtára adni, hogy az ő két részről minden hadi közzülettet egyaránt ellen tégyenek. Ha a' Császár a' maga *Belj. Belgiumban*, és a' *Belj. Német-beli Tartományban* levő Seregeit arra a' békelséges labra fogja állítani, mellyen ezek 1761. Jan. 1-ső napján voltak; s a' Frantzia Király-is a' Izélekről mindegy fegyveres népeit vilziza hivatja. Elterben pedig lassa a' Császárt, ha erre teendő váratlan változiza által még tovább-is sóban a' bizonytalan állapotban kívánja tartoztatni Frantzia Orzá-

Országot, mellyben ez tovább már nem maradhat
's nem is akar maradni.

Próba. — Hogy a' Frantzi Követ *Segur*, a'
mint a' mint minden tudja, o'y hidegen fogadta-
tot volt *Berlinben*, annak a' külső levelek ezt az
orát nyitja: hogy a' mint *Berlinbe* menő útjában
Stuttgamban egy fogadóba befűzött volna, egy
meghalt személynék ki befűzlette minden izélyt.
Ez a' Döma a' velle izélyzed izóhában lévén szállva,
jel keltotta a' befűzédet, ki ezt előbb megírta *Ber-
linbe*, hogy ott maga *Segur* oda érkezett volna,
és *Segur* a' neki elejbe tétetett plánumot *Berlinbe*
tanultv. izélytette mindreknél. — A' planum ez
völt: hogy ott fokakat pászol meg. veltegetvén,
az *Ország* ba konkójt hirtelen el.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' Fik válogatott Könyveket akarnak magok-
nak befűzerezni, azoknak jó módjok lézen a' De-
putációk alkalmatosságával: mert Pásten 10 dik
Apostisben és közkezező napokon, egy Istenben
böldögült fő rendi Magyar Urnak a' Könyvtára
za, mellyben fok Magyar Országot illeto Könyvek,
Görök és Deák Klassikus Aurotok, 's egyéb, Fran-
zia, Olasz, és más nyelveken írt nagyobb mun-
kushól álló írott Könyvel, (mellyben a' Fels. Sep-
temvirális Táblán 1771-től fogva 1785-dik elzén-
döig folyt törvényes perek foglaltatnak) a' T. T.
P. P. Servitáknál Köttyavetve által el-adattatnak.
A' nyomtatott Katalogust az emiirett Klastromban
ingyen meg-lehet kapni. — Ha a' Hazafiaknak e'
kedvekre lézen, nem fokára megint más Könyvek
fognak el-köttyavetyéltetni.